

Wat is een collectief?

Door *Brian Dominic*

- Oorspronkelijke titel: What is a collective?
- Verschenen: onbekend
- Bron: [Bouw ze op, die collectieven!](#), Vrije Bond, 2020; Build those collectives, Anarco-NYC, 2009
- Vertaling: Alex, Onderstroom.RED

Wat is een collectief?

Stel je een bedrijf voor waar iedereen zowel een baas is, als een handwerker, een secretaris, een conciërge. Stel je een familie voor waar de kinderen betrokken zijn in het bepalen van alle regels, van hun bedtijden tot waar de vakantie naartoe zal zijn. Stel je een grassroots activistische organisatie voor waarin alle activisten een stevige rol spelen in het organiseren: niet alleen als warme lichamen om massa-geproduceerde bordjes vast te houden en retorische slogans te roepen op demonstraties, maar als daadwerkelijke organisatoren. Stel je een school voor waarin iedereen zowel student is, als leraar en administratiemedewerker.

Deze types sociale organisatie zijn niet alleen mogelijk, ze bestaan echt, tot op zekere hoogte, in de hedendaagse samenleving. Wat ze in de marge houdt is geen inherente begrenzing opgelegd vanuit hun structuur, of zelfs van hun huidige omstandigheden, maar onze eigen onwil om ze te creëren of te gebruiken. Voor veel van de organisaties van dit soort die al bestaan is hun functie juist om de huidige omstandigheden te veranderen! Wanneer een groep mensen samenkomt om zich in levenden lijve te organiseren om hun eigen belangen na te streven, niet het vooronderstelde belang van anderen, en om acties te nemen die niets opleggen aan anderen, dan handelen ze op collectieve wijze. Een collectief is een manier van sociaal organiseren waarin alle actoren op gelijke voet staan, waarin iedereen gelijkwaardig participeert, en waarin alle leden worden gezien als vitale onderdelen van de groepseenheid en diens succesvol functioneren. Een collectief is min of meer een organische eenheid. Het is geen verzameling van individuen die hun eigen belangen als belangrijker dan die van de andere leden zien.

Collectieven dienen hun leden door iedereen in te sluiten. Wanneer je een lid bent van een goed-functionerend collectief, dan weet je dat je belangen de belangen van de groep zijn. Het is niet iets dat buiten je staat, het is een eenheid waarvan je een essentieel en gewaardeerd onderdeel bent. Het collectief is van jou. Leden van een collectief zijn autonome managers. Ze runnen hun eigen levens.

Collectieve organisaties kunnen een veelheid aan doelen dienen. Ik categoriseer collectieven in vier basiscategorieën. Elk type collectief kiest ervoor om zich op iets andere manier te organiseren dan de anderen, om zich zo optimaal aan te passen aan de directe omstandigheden.

Maar door de geïndividualiseerde aard van collectieve groepen, zal er zelfs binnen een bepaalde categorie onderling anders georganiseerd worden, er is geen sluitende standaard.

Het eerste type collectief dat ik wil noemen is de alternatieve institutie (AI). Dit zijn groepen wiens doel is om een alternatieve ruimte of dienst aan te bieden. Voorbeelden hiervan omvatten alles van

een onafhankelijk onderdak voor daklozen, tot een “vrije school”. Dit zijn anarchistische ruimtes waar of waardoor mensen een mate aan vrijheid en autonomie kunnen ervaren waardoor ze kunnen groeien en zichzelf kunnen ontwikkelen met hulp van de hulpmiddelen om hen heen. Het voornaamste doel van AI is om ruimtes in de samenleving te creëren en te onderhouden, die relatief vrij zijn van onderdrukkende machten, waarin individuen zich kunnen ontwikkelen, los van autoriteit en dwang. Alle collectieven zouden in beginsel AI moeten zijn, hoewel er ook andere types bestaan.

Als tweede zijn daar contra-instituties, of XI. Dat zijn activistische groepen die bestaan om onderdrukking tegen te werken. Alles van protestgroepen tot directe actie collectieven vallen onder de categorie van contra-instituties. Echter, de meeste XI's zijn geen collectieven, maar worden hiërarchisch gerund. Elke dergelijke groep, van de gemeenschappelijke coalitie, tot het leger tot nationale bevrijding ziet haar rol grotendeels in objectieve termen. Daarbij erkennen ze te weinig dat de subjectieve ontwikkeling van de activisten zelf zo belangrijk is als de externe veranderingen. Voor wie meer van de revolutie wil dan een objectieve verandering is het collectief een veel meer voldoening gevende keuze voor de structuur van een XI.

Een derde vorm van organiseren die op collectieve wijze kan worden gestructureerd is de economische institutie. Wanneer een groep zich richt op de productie en/of het verzorgen van materiële goederen is het economisch van aard. Economische collectieven zijn heel moeilijk om in stand te houden, vanwege de aard van massamarkten die hen op elk punt tegensprekt. We hebben te maken met nationale- en wereldeconomieën die sterk autoritair en hiërarchisch zijn. Er is geen gemakkelijke manier om aan hen te ontsnappen. Economische stimulansen zijn erg manipulatief en hebben vaak vernietigende effecten op hoe een economisch collectief kan functioneren, vooral wanneer deze sociaal-revolutionaire principes nastreeft.

Desondanks zijn er talloze voorbeelden van succesvol functionerende economische collectieven waarin werkenden gelijk worden betaald (op basis van inzet, niet een focus op kwantitatieve bijdrage) en volle participatie hebben in de beslissingen die hen beïnvloeden. In een marktvrije socialistische economie, zouden collectieven de ideale eenheden zijn van economische organisatie op kleine schaal. Democratische raden van werkers en consumenten spelen de rol die marktvormende instituties vandaag de dag spelen.

Ten vierde moeten we kijken naar de instituties waarbinnen we wonen, zoals families, huishoudens en zelfs hele gemeenschappen. Al deze alledaagse organisaties kunnen gevormd en gerund worden als collectieven. Als we kijken naar het Amerikaanse kerngezin zien we een perfect voorbeeld van hoe autoritaire organisatie is overgenomen door de instituties waarin we onze vrije tijd besteden. Wanneer we naar huis gaan van ons werk binnen een traditioneel bedrijf of een school laten we de onderdrukkende mechanismen die deze voortdrijven helemaal niet achter. Dezelfde structuren van onderdrukking wachten ons thuis op in onze huishoudens. Maar de principes van autonomie, solidariteit en participatie kunnen ook worden toegepast op onze leefsituaties, of ze nou gemeenschappelijke huishoudens zijn of een intentionele gemeenschap van huishoudens, net zozeer als ze kunnen worden toegepast op andere instituties. De institutie waarbinnen we wonen is in essentie een AI waar we dieper in verzonken zitten, omdat het onze meest basale sociale arrangement is, die waarbinnen daadwerkelijk het grootste deel van onze tijd doorbrengen. Door te negeren waar we thuiskomen, hetzij na werk, na vrije tijd of na activisme, gaan we voorbij aan een gigantisch deel van ons leven, een deel dat ons beïnvloedt op manier die we vaak niet eens erkennen.

Omdat collectieven, tenminste ten dele, gericht zijn op de subjectieve ontwikkeling van hun leden, moet er aandacht zijn voor die leden. Dit betekent dat alle leden elkaar enigszins moeten kennen. Afhankelijk van de aard van de groep, zouden leden enig begrip moeten hebben van met wie ze samenwerken, en zou er enige onderlinge affiniteit moeten bestaan. Dit betekent niet dat alle leden

elkaar beste vrienden moeten zijn, maar het betekent wel dat het collectief klein genoeg moet zijn dat iedereen de kans heeft alle anderen te leren kennen.

Collectieven zijn begrensd in hun omvang door de noodzaak van de volle deelname van elk lid. Tijdens bijeenkomsten bijvoorbeeld, moet elke stem gehoord worden, en iedereen zou de anderen in de ogen moeten kunnen aankijken. Zonder dit soort dynamiek zou de persoonlijke focus van het collectief verloren gaan. Om zowel diversiteit als cohesie vast te houden, neigen de meeste collectieven ernaar om tussen de drie en de vijftien leden te hebben (hoewel er zeker veel uitzonderingen bestaan).

Je verwacht misschien dat deze limiet aan actieve leden harde grenzen oplegt qua wat een collectief objectief, of qua externe uitkomsten kan bereiken. Dat hoeft echter niet het geval te zijn. Collectieven zijn geen geïsoleerde eenheden. Ze kunnen federeren met andere, gelijkaardige collectieven, om zo desgewenst aan grotere doelen te werken. Of ze kunnen netwerken vormen om met andere collectieven te communiceren en wederzijdse hulp te bieden. In geen van beide gevallen vervallen of de principes van het collectief of raken ze gecorrumpeerd. Het blijft het geval dat de belangen van het individu vooraan staan en die van het collectief op de tweede plaats. Wanneer een relatie met een ander collectief opdringerig of dwingend wordt, kan de verbinding worden beëindigd en kunnen er andere relaties worden opgezocht. Federaties zijn een effectieve stuwkracht voor verandering in de samenleving, netwerken zijn een uitstekende manier voor collectieven om hun potentieel te vergroten door onderling te delen.

De werking van collectieven

Om de autonomie van ieder lid te bewaren, opereren collectieven via speciale, per collectief gespecificeerde processen. Hoewel het functioneren van collectieven dus verschilt, zijn er enkele consistente principes die altijd gelden.

Ten eerste wordt er gebruik gemaakt van een of andere vorm van participatoire besluitneming. De meeste collectieven geven de voorkeur aan een proces van consensus bouwen. Dat vereist dat beslissingen door alle leden worden goedgekeurd. Consensus geeft prioriteit aan autonomie door te zorgen dat een meerderheid haar wil niet kan opleggen aan een ander lid. Ook dit proces zorgt dat de maat van een collectief maar beperkt kan zijn. Bovendien betekent het meestal dat de leden van een collectief een vergelijkbaar politiek perspectief hebben, hoewel nooit identiek.

Vooraf met economische collectieven, waar beslissingen ook worden beïnvloed door factoren zoals financiën, markten en de materiele werkelijkheid, zijn er misschien andere vormen van democratie noodzakelijk. Maar in ieder geval moet het proces dat het collectief handhaaft de volle participatie van elk lid aanmoedigen, en moet het elk lid inspraak geven op beslissingen op basis van hoe erg het lid erdoor geraakt wordt. Daarbij moet onenigheid niet alleen gerespecteerd, maar ook zelfs gewaardeerd worden als onderdeel van de ontwikkeling van het collectief.

Omdat dit soort relatie het tegenovergestelde is van de reguliere normen in onze samenleving, is het veel gemakkelijker om dit op theoretisch niveau te presenteren, dan het is om in de praktijk uit te voeren. Voornamelijk vanwege de persoonlijk bagage die we meenemen wanneer we toetreden tot een collectief, worden de alledaagse functies binnen de groep toch vaak gehinderd door wat neerkomt op autoritaire uitgangspunten. Collectieven die goed werken, wat hun missie ook moge zijn, besteden veel tijd aan het omgaan met interpersoonlijke issues en dynamieken van en tussen leden. Iedere collectivist die zegt dat diens collectief geen interne problemen heeft liegt tegen je, net zozeer als elke corporatist die zo'n claim zou maken. Maar in tegenstelling tot autoritaire organisaties, die

interne corruptie of wanorde vrezende, verwelkomt een goed georganiseerd collectief deze dingen juist. Dat komt omdat onrust een uiting is van imperfectie. Elk collectief is imperfect, maar het heeft alleen de mogelijkheid om met deze imperfecties om te gaan wanneer de leden zich ervan bewust zijn. Waar een hiërarchische organisatie poogt om ongehoorzaamheid (lees: uitingen van individualiteit) binnen de medewerkers te onderdrukken of uit te blussen met de hoogst mogelijke efficiëntie, probeert het collectief juist de crisis-managementfunctie volop te gebruiken. Die functie is een systeem om problemen te ontmaskeren en openbaar te maken zodat er rationeel mee kan worden omgegaan. Elk intern probleem dat niet of wordt bijgelegd of wordt opgelost zal een gezwel vormen dat uiteindelijk de groep als geheel zal opvreten. Crisismanagement is waar we daadwerkelijk een van de duidelijkste verschillen zien tussen hiërarchieën en collectieven. In de eerste worden problemen top down behandeld, meestal zonder inbreng van de partij die het daadwerkelijk aangaat. Ondertussen bieden collectieven een omgeving waarin individuen op hun eigen manier hun problemen onder angst voor straffen kunnen verwerken.

De meeste collectieven vallen uiteen. Het verbaast je misschien om een voorstander van collectieven dat te zien schrijven. Maar in feite is de tijdelijk aard van collectieven ook een van de schoonheden ervan. Collectieven dienen een doel. Als ze dat doel behalen of uiteen vallen, dan moeten de leden accepteren dat het collectief niet langer haar doel navolgt en dus een nutteloze organisatie is. Collectieven streven geen winst na, in monetaire zin of anderszins, daarom is er geen reden om ze voort te laten bestaan wanneer hun gebruikswaarde is wegge gevallen. Welke reden het ook is waardoor je collectief het beoogde doel niet meer vervult, het is belangrijk je te realiseren dat de tijd is gekomen om door te gaan naar andere bezigheden. Waar je gefaald hebt, probeer het opnieuw, waar je geslaagd bent, probeer het succes op een andere manier te herhalen. In ieder geval, de imperfecte "wetenschap" van collectivisme kan nog meer blijven leren.

Revolutionair collectivisme

De oorzaak van onderdrukking ligt bij de manier waarop onze samenleving georganiseerd is. Wat de maatschappij daadwerkelijk doet en wat voor effecten die acties hebben, zijn slechts symptomen. Daarom hebben we, om de manier waarom de samenleving functioneert radicaal te veranderen, objectieve verandering nodig in de manier waarop de samenleving georganiseerd is.

Dit betekent alternatieve organisatorische vormen ontwikkelen, terwijl we de nu heersende vormen onderuit halen. In dat proces moeten we onszelf subjectief veranderen, de eigenschappen die we hebben geïnternaliseerd van onderdrukkende samenleving verwijderen en nieuwe eigenschappen tot ons te nemen vanuit alternatieve instituties. Daarom is het collectief de ultieme vorm van organisatie voor revolutionaire sociale verandering. We hebben ruimte nodig waarbinnen we onszelf kunnen ontwikkelen. Collectieven bieden ons dit, naast de sociale macht die we nodig hebben om de omstandigheden buiten het collectief te bestrijden. Collectivisme is een groeiende school van revolutionaire gedachten die het individu in de spotlight plaatst en werkt vanuit die focus om de samenleving van de grond af te veranderen.

Zodra je een goed functionerend collectief vormt, of je je erbij aansluit, dan begin je de macht van collectivisme in te zien. Naast het faciliteren van zelf-emancipatie en het beschermen van de autonomie, vormt het collectief een levend, functionerend voorbeeld van het ideale alternatief voor het leven zoals dat nu in de maatschappij om ons heen plaatsvindt. Het collectief vernieuwt onze hoop in onszelf en in de mensen in het algemeen.

Voor alles, is het door controle over onze omstandigheden te nemen, dat het collectief door directe actie de revolutie opbouwt.

collectivisme

From:

<http://anarchisme.nl/> - **Anarchisme.nl**

Permanent link:

http://anarchisme.nl/namespace/wat_is_een_collectief

Last update: **18/05/20 08:18**